

תלוי במחלוקת התנאים לעיל (צג, א), שיש סוברים שאינו בגדר תשלומים לראשון, ולדעתם אף פסח שני טעון לינה (ליקוטי הלכות, על גמ' לעיל ע"א). ויש שפירשו, שהטעם שפסח שני אינו טעון לינה בשונה מכל הקרבנות, הוא לפי שהקרבן אימוריו אינה למשך כל הלילה, וכדעת הסוברים שהפסח נאכל רק עד חצות (ברכות ט, א), והקטרת האימורים צריכה להיות בשעה הראויה לאכילה [אלא שפסח ראשון טעון לינה מדין 'רגל שטעון לינה', שהוא דין בפני עצמו] (אור שמח קרבן פסח י, טו). ויש מפרשים, שבדבר זה עצמו נחלקו התנאים בסוגיא [תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה], האם יש חובת לינה לאחר הבאת כל קרבן [אך מוסכם על דעת כולם דין לינה ברגלים, שהוא דין בפני עצמו] (רמב"ן סוכה מח, א). ויש סוברים, שאף פסח שני טעון לינה לילה אחד, אלא שאינו טעון לינה שבעה ימים כפסח ראשון (תוס' זבחים צד, א ד"ה ופנית, לשיטתם הנ"ל).

מְשִׁנָּה. הַפֶּסַח שֶׁבֶּא בְּטוּמָאָה, וכפי שנתבאר במשניות לעיל (עו, ב; עט, א), שכאשר רוב הקהל או רוב הכהנים טמאים בטומאת מת, עושים את הפסח הראשון בטומאה.

לֹא יֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ זִבְיִן וְזִבְוֹת, כפי שנדרש מהפסוקים, שרק טומאת מת הותרה בפסח (רש"י), אך טמא מת שנעשה זב, אמר רב יוסף (זבחים לב, ב), שהואיל וכבר הותרה לו טומאת מת קודם שנעשה זב, הותרה לו גם טומאת זיבה, ש'הואיל ואשתרי אשתר' (וראה שם, שאב"י הקשה עליו).

נִדּוֹת וְיֹלָדוֹת, והוא הדין למצורעים (ראה גירסת הגמ' בכורות לג, א במשנתנו; רמב"ם קרבן פסח ז, ח), שלא הותר לאכול מקרבן פסח לכל אלו שהטומאה יוצאת מגופם, אבל טמאים שנטמאו בטומאת מגע, אוכלים מהפסח הבא בטומאה (רמב"ם שם).

וְאִם אָכְלוּ פְּטוּרִין מִכֶּרֶת - שאינם נענשים בעונש כרת הנוהג באכילת קדשים בטומאה (רש"י). ולגבי עונש מלקות, תלוי במחלוקת אמוראים (ראה צ"ח, ע"פ מכות יד, ב), אך לכתחילה לדעת הכל אסורים (שפת אמת, ונתקשה מה המקור לכך). ויש סוברים, שלדעת הכל אינם נענשים במלקות (חזו"א זבחים ט, י, ראה שם המקור). והטעם שנקטה המשנה 'פטורין מכרת' לסוברים שפטורים גם ממלקות, היינו אגב סיפא לענין ביאת מקדש שחייבים מלקות, ראה להלן בסמוך (צ"ח), או משום שזהו עיקר עונשם בתורה (חזו"א שם).

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר אֶף עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ - שאינם נענשים בעונש כרת הנוהג בכניסה למקדש בטומאה (רש"י), אך חייבים מלקות (צ"ח).

גְּמָרָא. מִדְּאִישְׁתְּרִי טוּמָאָה עֲזָרָה, שהבעלים צריכים להיות בעזרה בשעת שחיטת הפסח, וכפי ששינונו לעיל (סד, א) שהפסח נשחט בשלש כתות, ונמצא שהותרו להיכנס בטומאה לעזרה אף שלא לצורך עבודה, ואם כן יש לדון האם הותרה גם כניסתם להילל [אך בשאר קרבנות ציבור, אף שהותרו לבוא בטומאה לא שייך להתירם מכח סברת 'אשתר', שלא הותרה כניסה אלא לצורך עבודה בלבד, ואין עבודה בהיכל] (מקדש דוד קונטרס מעניני קדשים ה).

אֶפְסָר יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין אֶת פֶּסְחֵיהֶן וְנוֹטְלִין אֶת לֹלְבֵיהֶן וְאֵין אוֹמְרִים הִלָּל. ששחיטת הפסח ונטילת הלולב הם דבר מצוה (רש"י), המתקיימים בעזרה (ראה מאירי לעיל ע"א, וראה ח' מרן רי"ז הלוי [במדבר כג, מ], שההלל בשעת נטילת לולב יסודו מהנאמר 'ושמחתם וגו'', הנאמר על נטילת לולב במקדש). ויש שפירשו, ששחיטת הפסח מורה על נצחון ישראל על המצרים בפסח, ונטילת הלולב מורה על נצחונם של ישראל בדין הימים הנוראים, ועל כן יש לומר אז הלל (שואל ומשיב מהד"ד ד, קלה).

ויש שכתב, שאמירת ההלל במועדים שגומרים בהם את ההלל היא מצוה דאורייתא, והמקור לכך הוא מהלכה למשה מסיני, או משום שנאמר (במדבר י, ז) 'וביום שמחתכם ובמועדיכם ותקעתם בחצוצרות', ועיקר השירה בפה (ראה סוכה ב, נא), ונכלל בפסוק זה חיוב שירה בימי השמחה והמועד גם שלא בזמן הקרבן [ומטבע הלשון של נוסח ההלל קבעוהו חכמים, ואפשר שהיה קבוע עוד מימי משה רבינו], ולכן נקטה הגמ' כדבר פשוט שאומרים הלל בשחיטת הפסח ונטילת הלולב (רמב"ן ספר המצוות שורש א). ויש סוברים, שאמירת ההלל לעולם מדרבנן (רמב"ם שם), אלא שהיה פשוט לגמ' שתיקנו חכמים אמירת הלל בזמנים אלו (מגילת אסתר שם).

והלל זה שבשעת שחיטת הפסח, נאמר על ידי ישראל השוחטים את הפסח, והוא מלבד הלל נוסף שנאמר באותה שעה על ידי הלויים מדין שירה על הקרבן, בלויי נגינת החליל (ח' מרן רי"ז הלוי קרבן פסח, בדעת רש"י, ע"פ ערכין י, א), כדין שאר קרבנות ציבור הטעונים שירה, שגם לפסח שני יש דין קרבן ציבור, לפי שכל הציבור מחוייבים בקרבן פסח, אלא שרובם הקריבוהו בראשון, והמיעוט שנדחו מקיימים את חובתם זו בפסח שני (אבני נזר אור"ח תקלה).

מִפְנֵי טוּמָאָה דְּחֵיתִי, או מפני כל סיבה אחרת הדוחה את האדם לפסח שני, כגון שהיה אונס, שוגג, או בדרך רחוקה (מנחת חינוך מצוה שפ אות טו).

פֶּסַח רִאשׁוֹן טֵעוֹן לִינָה, שצריך להישאר ללון בירושלים בליל יום טוב הראשון של פסח, כמו שנאמר (דברים טז, ז) 'ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו ופנית בבקר והלכת לאהלך' (רש"י). ויש שפירשו, שטעון לינה בלילה של מוצאי יום טוב הראשון של פסח (תוס' ד"ה טעון ומהרש"א בדעתם; רש"י סוכה מז, א וחגיגה יז, ב. וראה ערוך לנר סוכה שם, שמצינו שרש"י מפרש דבר אחד באופנים שונים, כפי שקיבל מרבותיו), שבהכרח הפסוק הנ"ל אינו מצווה על הלינה בליל יום טוב, שבלאו הכי חייב להישאר בירושלים באותו הלילה כדי לקיים למחרת בבוקר מצות ראייה בעזרה (רש"י סוכה שם), וגם משום איסור תחומין אינו יכול לחזור לביתו ביום טוב (רש"י חגיגה שם, אך ראה רש"י כאן) [וכדעת רבי עקיבא, שאיסור תחומין מדאורייתא, ואף לדעת רבנן, תחומין של י"ב מיל מדאורייתא (ראה תוס' חגיגה שם ד"ה דכתיב, בדעת רש"י שם)]. ויש סוברים, שטעון לינה במשך כל שבעת ימי החג (תוס' זבחים צד, א ד"ה ופנית).

מִנְיִין לְפֶסַח שְׁנֵי שָׂאִין טֵעוֹן לִינָה וְכו'. בשונה משאר כל הקרבנות שמקריב הקרבן חייב בלינה בירושלים, לפי שפסח שני אינו אלא תשלומים לפסח ראשון (תוס' ד"ה טעון). ולפי זה הדבר